

1. Inleiding

De verschillen tussen het Jodendom en het christendom kun je eigenlijk met één woord samenvatten. Dat ene woord is: Christus. Verschillende keren heb ik in contacten met Joden het onderscheid ook met dit ene woord aangeduid.

Jakob Jocz bevestigt het als hij schrijft dat tussen de kerk en de synagoge de Gekruisigde staat. Kerk en synagoge ontlenen hun bestaan aan hun houding tegenover Hem. De synagoge bestendigt haar bestaan in haar voortdurende ontkenning en de kerk in haar voortdurende bevestiging van de aanspraken die Jezus maakte.¹

De Joodse theoloog Pinchas Lapide (1922-1997) zegt dat op de fundamentele vraag wat Joden en christenen van elkaar scheidt, het antwoord onvermijdelijk moet luiden: een Jood. 'Midden tussen ons in staat nu al bijna tweeduizend jaar een vrome, godvrezende Jood, die het hemelrijk wilde brengen, in eendracht en in vrede – zeker geen haat, verdeeldheid of zelfs bloedvergieten.'²

1 Jacob Jocz, *The Jewish people and Jesus Christ*, 264.

2 Pinchas Lapide, *Opstanding. Een Joodse geloofservaring*, 7.

Men zou kunnen denken dat het toch wel mogelijk moet zijn om op zijn minst enig wederzijds begrip te kweken tussen Joden en christenen op grond van de lessen die de Heere Jezus gegeven heeft in de Bergrede. Daarin gaat het toch in belangrijke mate over de verhouding tussen mensen onderling. Daarbij maakt het geen verschil of je Jood bent of christen. Algemene morele lessen gelden ook in het Jodendom. Men vergeet dan dat de Bergrede begint met de zaligsprekingen. Ook de morele lessen in deze rede staan in het teken van het werk van de Zaligmaker. Dat vormt ook het centrum van de prediking van de kerk. Meer: het centrum van de prediking van de historische Jezus is dat Hij mens werd en God bleef.

Onderscheid

Met het aangeven van het onderscheid door een enkel woord is natuurlijk niet alles gezegd. Waar komt dit onderscheid vandaan? Zijn daar verklaringen voor? Wat is de inhoud daarvan?

Gemakkelijke antwoorden zijn er niet. Soms worden die wel gegeven door er bijvoorbeeld op te wijzen dat het komt omdat de Joden het Nieuwe Testament niet erkennen, terwijl dat voor christenen samen met het Oude Testament de Bijbel is, het geopenbaarde Woord van God. Ook wordt er wel op gewezen dat de Joden de beloften en de profetieën in het Oude Testament heel anders toepassen en deze niet betrekken op de Messias, zoals Die meer dan twintig eeuwen geleden in het vlees kwam om de Zaligmaker van de wereld te zijn.

Maar ook de gedachte dat Joden en christenen toch wel veel gemeen hebben omdat zij hetzelfde Oude Testament – bij de Joden de Tenach genoemd – hebben, leidt schipbreuk, omdat er geen gemeenschappelijke basis is en de koers uiteenloopt. De bijzondere houding ten opzichte van Jezus scheidt voor altijd de kerk van de synagoge.

Ds. J. Rottenberg schrijft dat de verbreiding van het Evangelie onder de Joden ook de volle aandacht had van de synodi van Dordrecht, Delft en Leiden, gehouden in de jaren 1676-1678. De Synode van Dordrecht maakte een schema daarvoor.³ Vele middelen tot bekering van de Joden werden aanbevolen. De Synode van Delft 1677⁴ oordeelde dat men alles wat gevoeglijk gedaan kan worden in het werk moest worden gesteld of God Zijn zegen daarover mocht geven. Dan volgen zeven punten die werden aanbevolen. Ik geef de eerste vier punten in relatie tot deze verhandeling graag weer:

1. Dat men de rabbijnen en andere Joden welwillend aanspreke om hen uit te nodigen tot vriendschappelijke conferenties over Mozes en de profeten en vooral over enige bijzondere stukken der zaligheid, als daar zijn: het punt van de heiligheid Gods in het straffen der zonden;

3 J. Rottenberg, *Nederland's gouden eeuw en de Joden*, 19.

4 De acta van deze synode zijn digitaal te raadplegen: *Acta der Particuliere Synoden van Zuid-Holland 1621-1700*.